13.10.2023

MML 151065/00 04 00/2023

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Maa- ja metsätalousvaliokunnan lausuntopyyntö 4.10.2023, HE 41/2023 vp

MAANMITTAUSLAITOKSEN LAUSUNTO VALTION VUODEN 2024 TALOUSARVIOSTA SEKÄ VUOSIA 2024-2027 KOSKEVASTA JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA

Maanmittauslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua Maa- ja metsätalousvaliokunnan lausuntopyyntöön valtion vuoden 2024 talousarviosta sekä vuosia 2024–2027 koskevasta julkisen talouden suunnitelmasta. Maanmittauslaitos esittää asiassa seuraavaa.

Momentti 30.70.01 Maanmittauslaitoksen toimintamenot

Maanmittauslaitos turvaa maanomistuksen ja luototusjärjestelmän ylläpitämällä kiinteistöjen ja osakehuoneistojen tietoja rekistereissään sekä huolehtimalla niiden omistusoikeuksien rekisteröinneistä ja kiinnityksistä. Luotettava tieto kiinteistön omistajasta, vuokraoikeuksista sekä kiinnityksistä on merkittävää suomalaiselle finanssialalle ja kiinteistöjen omistajille. Maanmittauslaitos ylläpitää maastotietoja ja tuottaa karttoja, ilmakuvia sekä laserkeilausaineistoja koko Suomesta. Laadukkaan paikkatiedon varaan voi rakentaa turvallisia ja toimivia palveluita esimerkiksi logistiikka-, rakennus-, sosiaali- ja terveysalan, maa- ja metsätalousalan sekä kulttuuri- ja matkailualojen tarpeisiin. Maanmittauslaitoksessa tehdään lisäksi kansainvälistä paikkatietoalan tutkimus- ja asiantuntijatyötä, jonka avulla yhteiskunnassa voidaan parantaa esimerkiksi paikannuksen perustaa, turvallisuutta, taloudellista tehokkuutta ja ympäristön kestokykyä. Tutkimustyö on vuonna 2023 valmistuneessa kansainvälisessä arvioinnissa todettu erittäin vaikuttavaksi ja laadultaan korkeatasoiseksi.

Asiakkaiden ja yhteiskunnan tarpeet ohjaavat palvelutuotantoa ja strategiset kehittämishankkeet painottuvat digitaalisten palveluiden kehittämiseen sekä IT-kehittämistarpeiden täyttämiseen. Kehittämishankkeet ja tehtävät hoidetaan usein yhteistyössä verkostoissa. Asiakkaan näkökulmasta eri toimijoiden väliset rajat pyritään häivyttämään näkyvistä ja etenemään kohti kansalaisen keskitettyjen palvelujen käyttöä. Palveluiden ja toiminnan jatkuvuuden turvaamisen, tietosuojan ja tieto- ja kyberturvan merkitys kasvaa selvästi edelleen.

Maanmittauslaitoksessa tehdään työtä kestävän ympäristön puolesta kahdella tasolla. Maanmittauslaitoksen omien tietojen ja osaamisen

Allekirjoitettu sähköisesti
Mikkola Arto (13.10.2023 10:14:46)
Patrikainen Pasi (13.10.2023 13:31:43)

merkitys tunnistetaan yhteiskunnan kestävän kehityksen mahdollistajana. Toisaalta pyritään aktiivisesti pienentämään oman toiminnan aiheuttamaa kuormitusta ympäristölle. Maanmittauslaitos kuuluu Suomen suurimpien virastojen joukkoon noin 1750 työntekijällään ja 36 toimipisteellään eri puolilla maata. Maanmittauslaitoksen sosiaalinen vastuu toteutuu muun muassa huolenpitona omasta henkilöstöstä, sisältäen esimerkiksi työterveyden ja -turvallisuuden, osaamisen kehittämisen ja työtyytyväisyyden. Sosiaalinen vastuu ulottuu myös Maanmittauslaitoksen ulkopuolelle vaalimalla muun muassa tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta vuorovaikutuksessa ja tietoa jakaen. Vastuullinen toimintatapa ja talous ovat vankka perusta Maanmittauslaitoksen toiminnalle. Luotettavuus kaikessa toiminnassa on jo pitkään ollut laitoksen vahvuus erilaisten sidosryhmäselvitysten perusteella. Julkishallinnossa taloudellinen vastuu on myös kestävää julkisten varojen käyttöä ja näin mahdollisimman vaikuttavan lisäarvon tuottamista kansalaisille ja yhteiskunnalle.

Suurin osa Maanmittauslaitoksen toimintamenoista rahoitetaan tulorahoituksella. Talousarviorahoitteisen toiminnan lisäksi omakustannusarvoon perustuvan maksullisen toiminnan tulot ja kustannukset käsitellään toimintamenomomentin kautta nettobudjetoinnin periaatetta noudattaen. Siksi erilaiset maksullisten palvelujen kehittämis- ja tehostamistoimet ja sitä kautta syntyvät säästöt kohdennetaan asiakkailta perittäviin maksuihin. Talousarviorahoituksella huolehditaan mm. peruspaikkatietojen tuottamisesta, rekisterien ylläpitämisestä ja tutkimuksen omarahoitusosuudesta.

Maanmittauslaitos toteuttaa kehyskaudella perustehtävien ohella myös laajoja kehittämishankkeita. Laitos jatkaa vuonna 2024 yhteiskunnallisesti merkittävän kehittämishankkeen asunto-osakkeiden vaihdannan ja vakuushallinnan sähköistämisen (huoneistotietojärjestelmä) toteutusta. Huoneistotietojärjestelmässä luodaan edellytykset osakkeilla hallittavien asuinhuoneistojen omistaja- ja huoneistotietojen rekisteröinnille sekä asuinhuoneistojen vaihdantaan ja vakuushallintaan. Palvelutoiminta ja tietojärjestelmiin liittyvät elinkaarimallin mukaiset ylläpitokustannukset ollaan pitkällä aikavälillä kattamassa asiakasmaksuilla, mutta vuoteen 2026 asti kehitystyön jatkuessa ja palvelutoiminnan käynnistysvaiheesta johtuvan alhaisen käyttöasteen vuoksi tulot eivät tule kattamaan toiminnasta aiheutuvia kustannuksia. Vuodesta 2022 lukien ei hankkeelle ole enää myönnettyä erillisrahoitusta, vaan Maanmittauslaitos rahoittaa kehittämisen siirtyvän määrärahakannan avulla, yhteensä arviolta noin 13 milj. euron arvosta. Vuonna 2024 jatketaan myös Huoneistotietojärjestelmän toista vaihetta, jossa varaudutaan järjestelmästä annettavaan tietopalveluun. Tähän hankkeeseen liittyen talousarvioon vuodelle 2024 on myönnetty 5,0 milj. euroa osana EU:n elpymis- ja palautussuunnitelmaa (RRF-rahoitus). Huoneistotietojärjestelmän toinen vaihe valmistuu vuonna 2026.

Maanmittauslaitos uudistaa myös maastotietotuotannon tarpeisiin tarkoitetun tuotantojärjestelmänsä. Uudella tuotantojärjestelmällä kerätään ja ajantasaistetaan kansallisen maastotietokannan tietoja sekä tuotetaan yleiset karttatuotteet. Maastotietojen tuotannon uusia vaatimuksia ovat esimerkiksi kolmiulotteisen tiedon käsittely, maastokohteiden elinkaaren hallinta ja tiedon ajantasaistusta tehostavien analyysityökalujen hyödyntäminen. Samoin turvallisuussektorin tarpeisiin tuotettavan laadukkaan paikkatiedon keruu varmistetaan jatkossa uuden järjestelmän avulla. Maastotietojen tuotantojärjestelmän ensimmäisen vaiheen käyttöönotto tapahtuu 2025.

Hallituksen esityksessä vuodelle 2024 esitetään yllä olevalle momentille yhteensä 51,017 milj. euroa. Määräraha sisältää kertaluonteista hankerahoitusta Huoneistotietojärjestelmän toisen vaiheen rahoitukseen yhteensä 5,0 milj. euroa. Toimintamenomäärärahaa on pienennetty vuodesta 2011 lähtien pysyvillä, kestävän julkisen talouden johdosta toteutetuilla leikkauksilla yhteensä yli 20 milj. eurolla. Tämä tarkoittaa lähes 50 % leikkausta toimintamenojen kokonaistasoon. Julkisen velan kasvaessa ja taloustilanteen kiristyessä hallituksen päättämiä uusia määrärahaleikkauksia kohdennetaan toimintamenomomentille vuodesta 2025 lähtien. Alustavan virastokohtaisen jaon mukaisesti säästövelvoite on täysmääräisesti voimassa vuodesta 2027 lähtien. Uuden säästön suuruus täysmääräisenä on 3,6 milj. euroa. Selkeitä negatiivisia vaikutuksia rahoituksen riittävyyden hallintaan syntyy myös toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten seurauksena. Inflaation nousu ja sitä seurannut korkotason merkittävä kasvu ovat johtaneet rakentamisen hiipumiseen. Rakentamisen ja kiinteistövaihdannan aktiivisuudella on suora yhteys Maanmittauslaitoksen tarjoamiin palveluihin. Maanmittaustoimituksiin, huoneistojen- ja kiinteistöjen kirjaamisratkaisuihin sekä julkisoikeudelliseen tietopalveluun liittyvä kysyntä on laskenut merkittävästi ja tulee nykyennusteiden mukaan pysymään selvästi normaalia alhaisempana seuraavien lähivuosien ajan. Edellä luetelluiden palveluiden yhteenlaskettu tulomäärä (81 milj. euroa) muodostaa noin 85 % koko Maanmittauslaitoksen maksullisen toiminnan tulonmuodostuksesta. Kysynnän hiipumisesta aiheutuvalla tulomäärän laskulla on jopa hallitusohjelman säästöjä suurempi vaikutus Maanmittauslaitoksen rahoituspohjaan. Myös viimeaikainen nopea yleisen hintatason nousu lisää omalta osaltaan menopainetta.

Rahoituspohjan heikkeneminen sekä siirtyvän erän merkittävä lasku luovat ristiriitaisen ja haastavan tilanteen lakisääteisiin perustehtäviin liittyvien kasvavien palveluodotusten ja laajojen poikkihallinnollisten kehittämishankkeiden toteuttamisen osalta. Maanmittauslaitos esittääkin vakavan huolensa kyvystään suoriutua lakisääteisistä perustehtävistä sekä hallitusohjelmaan kirjatusta digitaalisten palveluiden kehittämisestä tulevalla kehyskaudella.

13.10.2023

MML 151065/00 04 00/2023

Momentti 30.70.40 Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot

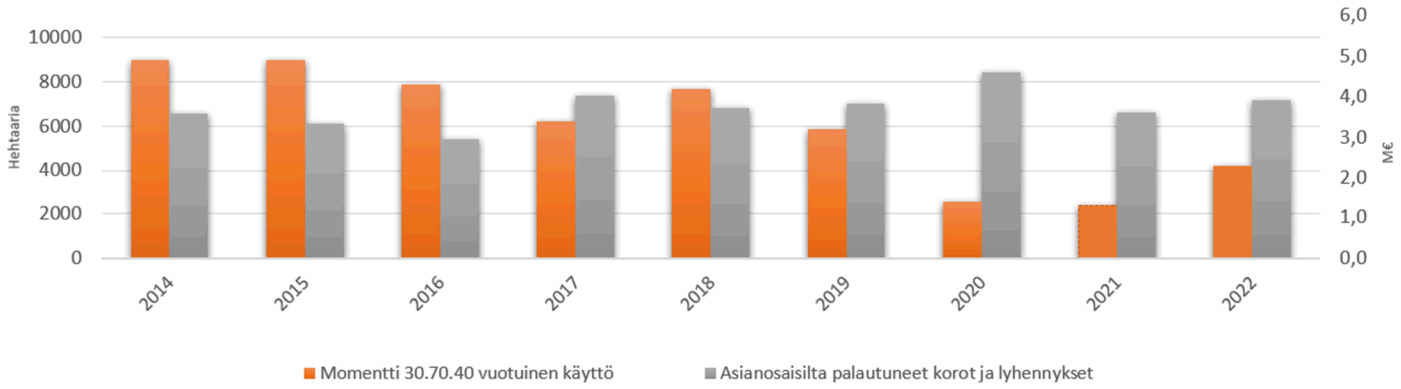
Suomen pirstoutunut kiinteistörakenne yhdessä maatalouden rakennemuutoksen kanssa on johtanut maatilojen kannalta epäedulliseen tilanteeseen. Huonolla rakenteella on vaikutusta maatilojen ja alueiden elinkelpoisuuteen. Tilusjärjestely onkin käytännössä lähes ainoa keino, jolla voidaan kehittää nykyistä maatilojen pirstoutunutta kiinteistörakennetta Kotimainen ruuantuotanto ja huoltovarmuus edellyttävät kannattavaa, korkealaatuista maataloutta, jota tilusjärjestelyt osaltaan voimakkaasti edistävät. Peltotilusten kokoaminen yhteen säästää viljelijän aikaa sekä vähentää viljelyskustannuksia ja mahdollistaa uusien investointien toteuttamisen tuotantotehokkuuden kasvaessa. Tilusjärjestely mahdollistaa kustannussäästöjen ohella luonnon monimuotoisuuden kehittämisen ja vähentää uusien peltojen raivaustarvetta sekä vähentää peltoliikennettä edistäen näin myös liikenneturvallisuutta. Tilusjärjestelyjen yhteydessä voidaan vähentää vesistöjen kuormitusta ja järjestellä alueita ilmastopäästöjen kannalta edullisempaan käyttöön. Tästä esimerkkinä mm. kosteikkojen perustaminen.

Vuoden 2024 talousarviossa sekä vuosien 2025–28 alustavana kehyksenä momentille 30.70.40 on myönnetty 2,0 milj. euron määrärahaa. Tarvelähtöisesti tarkastellen kiinteistötoimitusten tukemiseen tarvittava rahoituksen taso tulisi olla pysyvästi 3,5 milj. euroa nykyisen 2,0 milj. euroa tason sijaan, jotta yhteiskunnallisia hyötyjä olisi saavutettavissa tavoitellussa laajuudessa. Mikäli tavoitellaan peltorakenteen kehittämisohjelmaan asetettua 10 000 ha/vuosi tavoitetta, niin tukemismomentin määrärahan tason tulisi olla 4,3 milj. euroa. Korkein hehtaaritavoite edellyttää myös asiantuntijaresurssien kasvattamista, joka synnyttää Maanmittauslaitoksen toimintamenoihin 0,5 milj.euron lisäystarpeen.

Maanmittauslaitos haluaa muistuttaa, että käytettävästä määrärahasta palautuu valtiolle (momentit 13.01.05 ja 15.01.04) noin puolet maanomistajien maksuosuuden myötä tilusjärjestelyiden valmistumisen jälkeen. Tilusjärjestelyn yhteydessä toteutettavat toimenpiteet saavat aikaan vahvan taloudellisen kerrannaisvaikutuksen, koska tilusjärjestelyssä mukana olevat maatalousyrittäjät investoivat samanaikaisesti merkittävästi toimintaedellytystensä ja tuottavuuden parantamiseksi. Lisäksi uusien tilusjärjestelyjen tukemisrahoituksen ja valtiolle takaisin maksettujen lainojen ja korkojen välille on syntynyt epäsuhta. Vuodesta 2019 lähtien tilusjärjestelyihin on käytetty vähemmän varoja kuin mitä lyhennyksinä ja korkoina palautuu valtion budjettiin.

13.10.2023

MML 151065/00 04 00/2023

Allekirjoitettu sähköisesti
Pääjohtaja Pasi Patrikainen

Allekirjoitettu sähköisesti
Talousjohtaja Arto Mikkola

TIEDOKSI Maa- ja metsätalousministeriö